

Vedlegg B – Uttalelser til søknaden og tilleggssøknader

Søknad av 19.3.2015

Konsesjonssøknaden og søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse ble sendt på høring 30.4.2015. Fristen for å komme med høringsuttalelse til søknaden ble satt til 29.6.2015. Zephyr sendte høringsbrevet til berørte grunneiere senere enn NVE forutsatte, slik at vi valgte å utsette høringsfristen til 29.7.2015. Gulen kommune og Masfjorden kommune ble bedt om å legge søknaden ut til offentlig ettersyn. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort etter gjeldende regler i avisene Nordhordaland og Strilen og i Norsk lysingsblad.

Følgende instanser søknaden på høring:

- Gulen kommune
- Masfjorden kommune
- Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
- Sogn og Fjordane fylkeskommune
- Fylkesmannen i Hordaland
- Hordaland fylkeskommune
- Allskog SA
- Avinor AS
- BKK Nett
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) - Region Vest
- Forsvarsbygg
- Fortidsminneforeningen i Hordaland
- Fortidsminneforeningen i Sogn og Fjordane
- Forum for natur og friluftsliv Hordaland
- Forum for Natur og Friluftsliv Sogn og Fjordane
- Friluftslivets Fellesorganisasjon
- Friluftsrådernes Landsforbund
- Hordaland Bonde- og Småbrukarlag
- Hordaland Bondelag
- Landbruksdirektoratet
- Luftfartstilsynet
- Masfjorden Skogeigarlag v/Kristen Bergsvik
- Miljøstiftelsen Bellona
- Natur og Ungdom
- Naturvernforbundet i Hordaland
- Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane
- NHO Reiseliv
- NJFF – Hordaland
- Nordhordland turlag
- Norges Jeger- og Fiskerforbund - Sogn og Fjordane
- Norges Miljøvernforbund
- Norges Naturvernforbund
- Norges Skogeierforbund
- Norsk ornitologisk foreining, avdeling Sogn og Fjordane
- Norsk Ornitologisk Foreining
- Norsk Ornitologisk Forening avd. Hordaland

- Norskog
- Opplysningsvesenets fond
- Riksantikvaren
- SFE Nett AS
- Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag
- Sogn og Fjordane Bondelag, Sogn og Fjordane
- Skogeigarlag SA
- Sogn og Fjordane Skogselskap
- Sogn og Fjordane Turlag
- Statens Strålevern
- Statens Vegvesen - region vest
- Statnett SF
- Telenor Kabelnett
- Ytre Sogn Turlag.

NVE mottok 19 høringsuttalelser. Samtlige er sammenfattet under.

Fylkesmannen i Hordaland skriver i brev av 22.6.2015 at fylkesmannen ikke har kjennskap til spesielle interesser som blir berørt av utbyggingen ut over det som er nevnt i søknaden. I Masfjorden er det mye småkraftutbygging, og 300 (420) kV-ledningen Mongstad–Modalen ble nylig gitt konsesjon. I konsekvensutredningen omtales ikke samla belastning på landskap som følge av de ulike utbyggingene. Fylkesmannen ber om at dette teamet vurderes grundig, og at tiltak for å redusere de negative virkningene vurderes.

Hordaland fylkeskommune anbefaler i brev av 13.8.2015 at det gis konsesjon til kraftledningen mellom Dalsbotnfjellet og Frøyset.

De krever at undersøkelsesplikten etter § 9 i kulturminneloven oppfylles i god tid før tiltaket iverksettes. Dersom tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete kulturminner, må ledningen justeres.

Fylkeskommunen skriver at tiltaket i liten grad vil komme i konflikt med kjente regionale verdier i Hordaland. Området fremstår som relativt urørt, og det er lite tekniske inngrep. Daldraget gjennom Myrdalen har vært brukt som ferdselsveg, og det er potensial for konflikt med kulturminne. De utelukker ikke at det kan finnes ikke kjente automatisk fredete kulturminner langs traseen. Tiltaket kommer ikke i konflikt med kjente automatisk fredete eller nyere tids kulturminner. Utbyggingen vil påvirke kulturminner og kulturmiljø visuelt.

Tiltaket vil støtte opp om mål i Klimaplanene om at «Hordaland skal produsere og distribuere energi for å øke andelen og mangfoldet av fornybar energi». Tilknytning av Dalsbotnverket vindkraftverk vil gi 391 GWh ny fornybar energi. Produksjonen skal overføres til Mongstad, slik at potensialet for å bidra til å erstatte fossil energi med fornybar er tilstede.

Fylkesmannen vurderer ikke at verneverdiene til det verna vassdraget Yndesdalsvassdraget vil bli påvirket av kraftledningen.

Selv om bygging av ledninger vil ha konsekvenser for fugl og dels naturtyper gjennom arealbeslag, skriver Fylkesmannen at det ikke er registrert naturtyper eller arter av stor verdi i dette delområdet i Hordaland.

Tiltaksområdet ligger i et område som er karakterisert som «kystfjelldal». Disse områdene er lett tilgjengelig, frodige og ofte innfallsport til attraktive turområder i fjellet. Kraftledningen vil etter fylkeskommunes vurdering gå igjennom et landskap som er vanlig i regionen. Ryddebeltet vil gi et synlig

inngrep i urørt skogsområde. Traseen vil imidlertid gå i lengderetningen som dalen, og dermed være et mindre inngrep enn om traseen gikk på tvers av dalen. Fylkeskommune vurderer konsekvensene som små, basert på lave verdivurderinger av landskapet i regionale planer.

Fylkeskommunen har ingen merknader til konklusjonene i konsekvensutredningen når det gjelder høstbare, ikke trua viltarter som fylkeskommunen har forvaltningsansvar for (hjort, rype, orrfugl m.m.).

Sogn og Fjordane fylkeskommune skriver i brev av 2.10.2015 at ledningen er nødvendig for å kunne tilknytte vindkraftverket, og mener tiltaket bør gis konsesjon. Ved Stølsvatnet bør traseen justeres som omtalt i søknaden. Det må gjennomføres kulturminneregistreringer. Dersom tiltaket får negative konsekvenser for kulturminner eller kulturmiljø, må mastefeste og ledningstrasé må justeres.

Gulen kommune går i kommunestyrevedtak av 10.9.2015 imot at det gis konsesjon til Zephyr for ledningen. Området Oppdalsøyra ved Kjellbu er allerede belastet av Kløytveitutbyggingen, og en ledning i dette området vil medføre ytterlige belastning. De som bor i området, bruker det til friluftsliv.

Masfjorden kommune går i kommunestyrevedtak av 10.9.2015 imot at det gis konsesjon for omsøkt 132 kV ledning. Det bør vurderes alternative traseer for å redusere de negative konsekvensene av en ny ledning. Ny konsekvensutredning må lages, og konsekvensene for blant annet fugl, kulturmiljø, skogbruk, friluftsliv, vilt og landskap må inkluderes. De samlede konsekvensene av ny 132 kV ledning gjennom Myrdalen ved Sleire til Frøyset, og den planlagte 420 kV-ledningen må vurderes.

Statens vegvesen skriver i brev av 1.6.2015 at det må søkes om tillatelse til å etablere avkjørsler. Dette gjelder de nevnte adkomstvegene fra Rutledal på fv. 1 og fra Bjørndalen på fv. 57.

Forsvarsbygg skriver i brev av 24.6.2015 at kryssingen av Austgulfjorden med et 1,4 km langt luftspenn vil være farlig for lavtflygende luftfartøy. Det bør ses på et alternativ vest for omsøkt kryssing parallelt med eksisterende luftledning. Det er allerede tre separate luftspenn over fjorden. Traseen gir i tillegg et langt og høyt spenn mellom fjelltoppene Varden og Bufjellet sør for Austgulfjorden. Traseen bør legges om på nord- og sørsiden av Austgulfjorden for å unngå disse luftspennene.

Generelt for kraftledninger gjelder følgende prinsipper: Kraftledninger og master bør være mest mulig synlig for lavtflygende fly/helikopter. Ledningen må ikke kamufleres. Kraftledninger bør ikke krysse daler, elver eller vann mer enn nødvendig. Kraftledninger er spesielt farlig for lavtflygende fly/helikopter ved slike krysningspunkt.

Luftfartstilsynet skriver i e-post av 6.5.2015 at hensynet til flysikkerhet ikke er tilstrekkelig utredet. Søknaden er ikke tilstrekkelig detaljert til å fastslå høyden på fjordspennet. Fjordspenn med høyde på 150 meter eller høyere skal i tillegg til signalfargede master og markører på line, merkes med hinderlys. Den visuelle effekten av merkingen er ikke omtalt i søknaden. Luftfartstilsynet er ikke sikker på om spennet mellom Varden og Bufjellet ikke vil være merkepliktig som det står i søknaden. Høyden som utløser krav om merking er på 60 meter. Det anmodes om at det settes vilkår om krav om etterlevelse av forskrift 2014-07-15 nr. 980 om rapportering, registrering og merking av luftfarshindre, BSL E2-1.

Avinor skriver i brev av 12.6.2015 at den planlagte ledningen ligger langt fra Avinors lufthavner og berører ingen restriksjonsplaner. Tiltaket får ingen konsekvenser for inn- og utflygningsprosedyrer. Tiltaket får ingen konsekvenser for Avinors tekniske systemer. Luftledning kan medføre hinder for lavtflygende fly og helikopter. Avinor gjør oppmerksom på at ledningen skal rapporteres og registreres av luftfartshinder til Statens kartverk. Luftfartshinder skal merkes i medhold av *forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfarshinder*.

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) – avdeling Hordaland og Sogn og Fjordane skriver i brev av 30.6.2015 at ledningen vil gå gjennom et område med et stort arts mangfold og rødlistede arter. NOF

vektlegger at ledningen vil medføre økt kollisjonsfare, noe som vil ha negative virkninger på ulike fuglearter.

NOF ønsker detaljerte retningslinjer fra offentlig etater om hvordan ornitologiske undersøkelser bør utføres i praksis. NOF mener «*Retningslinjer for ornitologiske feltmedarbeidere*» er et godt utgangspunkt for NVE for utarbeiding av nye retningslinjer for kartlegging av fuglefauna.

NOF stiller seg tvilende til befaringen som er gjort kvalifiserer til å kunne kalles en reell feltundersøkelse av fugleliv. De ber om at det blir gjort ytterligere ornitologiske undersøkelser.

Storlom (NT): I konsekvensutredningen står det at denne hekker på nordsiden av Austgulfjorden. Det er gjort observasjoner av lom ved Transdalsvannet. NOF skriver at selv om det er usikkert om storlom hekker i fjellvannene sør for Austgulfjorden, brukes vannene som næringskjede, og storlom vil være utsatt for kollisjonsfare. Det bør vurderes om det er hekking i Transdalsvannet.

Strandsnipe (NT): Dette er den vanligste vadefuglen i området. I det aktuelle området er bestanden god, men en bør etterstrebe å ta vare på bestandene som er sunne for en art som nasjonalt er vurdert som nær truet.

Storspove (NT): Arten er sett årlig i området Slerie–Myrdalen, sist i juni 2015. De mener storspove regnes som hekkefugl siden observasjoner er gjort på denne tiden året.

Fiskemåke (NT): På en holme i Sleirsvannet er en større fiskemåkekoloni. Den hekker også årlig i Austgulfjorden. Det er en mindre koloni ved Hantveitholmen. Trolig hekker den også langs stranden innover langs fjorden. Det har også hendt at fiskemåke hekker på taket av bygninger ved Oppdalsøyra. Det har hekket et par ved Alvedalstjørna ca. en kilometer fra omsøkt ledningstrasé.

Vipe (NT): Denne arten er nevnt som en hekkefugl som har forsvunnet fra Kjellbu. NOF skriver at for noen få år siden var det hekking på lokaliteten. Det bør være av stor verdi å ta vare på intakte biotoper for en art som har vist så stor nedgang. Noen par vipe hekker fremdeles på Sleire.

Hubro (EN): Det er gjort observasjoner mellom Sognefjorden og Austgulfjorden og i fjellområdene sør for Austgulfjorden. NOF er bekymret over utbygging i et område der en mangler kunnskap om hubrobestanden.

Hønehauk (NT): Det er gjort flere observasjoner av arten langs den sørlige delen av ledningstraseen. I området er det også egne hekkebiotoper.

Jaktfalk (NT): Ornitologisk rapport vedrørende Kløvtveitutbyggingen viser to observasjoner i juni, med mulig hekking. Jaktfalk var observert nær ledningstrasé i august 2008.

Stare (NT): Denne arten er ikke nevnt i konsekvensutredningen. Den var tidligere en vanlig hekkefugl, men er nesten fraværende omkring Austgulfjorden.

Bergirisk (NT): Det er ikke kjente registreringer av arten i området, men den bør ses på som en mulig hekkefugl.

Ledningen vil komme i konflikt med to hekketerritorium for kongeørn. Havørn bruker området til næringsøk. Vandrefalk jakter i Sleirsvannet, og det er mulig at den hekker i influensområdet til ledningen. Kattugle er vanlig art i området. Det er gjort funn av levninger av jordugle på Øksefjellet. Det er sett sangsvaner på trekk langs Austgulfjorden og opp dalføret fra Oppdalsøyra. I 2014 var det sett gåseflokk på trekk nær ledningstraseen. Det er en fast hekkebestand av grågås ved Sleirsvannet og Frøysetvågen. Det er ikke avklart om ledningen vil komme i konflikt med spillplasser til orrfugl eller storfugl.

NOF ønsker at det lages en komplett artsliste over alle arter som finnes i influensområdet.

Yndesdalsvassdraget ble vernet mot kraftutbygging i 1985. 7,5 kilometer av ledningen er planlagt gjennom verneområdet. I 1983 ble fuglefaunaen i Yndesdalsvassdraget kartlagt, og det ble registrert 79 fuglearter som trolig hekker innen vassdragets nedslagsfelt. NOF ber om at det blir gjennomført noe metodiske undersøkelser.

BKK Nett bekrefter i brev av 8.6.2015 at Zephyr kan benytte det angitte 132 kV bryterfeltet i Frøyset transformatorstasjon når dette blir ledig. For øvrig har BKK ingen merknader til søknaden.

Naturvernforbundet Nordhordland går i brev av 29.6.2015 imot at det blir gitt konsesjon til kraftledningen. Det vil redusere det biologiske mangfoldet og andre viktige naturverdier. I tillegg vil ikke anlegget kunne forsvares økonomisk, selv med subsidier på kraft.

Kollisjonsfaren for truede og sårbare arter som hekker i området og bruker Myrdalen som trekkdal vil bli stor. Ledningen vil ha konsekvenser for blant annet kongeørn, havørn, storlom, smålom, storfugl, orrfugl, sangsvane og en rekke mindre rovfugler. Ved Sleire i Myrdalen hekker en av de største fiskemåkekoloniene i Hordaland. Kraftledningen vil kunne medføre negative konsekvenser for mange arter, også sårbare fuglearter. Ledningen går gjennom mulige spillplasser for storfugl og orrfugl.

Naturvernforbundet Nordhordland mener at gjennomføringen av konsekvensutredningen for fuglefauna har vært svært mangelfull. Før det gis konsesjon må det gjennomføres takseringer og undersøkelser som underbygger standardiserte metoder for denne typen feltundersøkelse.

Kraftledningen vil i tillegg ha stor innvirkning på Yndesdalsvassdraget, som er verna vassdrag. Formålet for vernet er blant annet «*Andre inngrep i de sikrede områder som kan redusere deres verdi for naturvern, friluftsliv og vitenskap må søkes unngått*». Ledningen vil føre til stor reduksjon av den verdien som er nedfelt i verneforskriften til vassdraget. Kraftledningen vil ha innvirkning på et større område som fra før er uberørt av kraftledninger.

Risnes IL v/ Rigmor Søvik skriver i uttalelse av 29.6.2015 at idrettslaget fyller 50 år, og er et idrettslag for bygdefolk og fysisk aktivitet. Myrdalen er et populært tur- og rekreasjonsområde blant medlemmene. Risnes IL driver også organiserte skiaktiviteter i Myrdalen med løyper og arrangementer. Idrettslaget er negativt til kraftledningsstraseen som går rett gjennom dalen.

Barnas Turlag Masfjorden v/ Laila Haukeland skriver i brev av 20.7.2015 at de er imot omsøkt tiltak. De mener det er positivt å bygge ut vindkraftverk med tanke på klimainvesteringer, men mener det er trist at dette går på bekostning av et flott turområde. De stiller seg undrende til at det i konsekvensutredningen vurderes at området har liten verdi for natur, kultur og friluftsliv. Myrdalen og fjella innenfor har stor lokal friluftslivverdi. Myrdalen er et flott dalføre for barn til å utøve friluftsliv. Området er lett tilgjengelig og Barnas Turlag har turer både i sommer- og vinterhalvåret. Dalen egner seg godt til rundturer, gir god oversikt, og landskapsopplevelse fra begge dalsidene.

Sogn og Fjordane Turlag, Nordhordland Turlag, Barnas Turlag Masfjorden, Ytre Sogn Turlag, Bergen og Hordaland Turlag skriver i brev av 15.7.2015 at de er sterkt imot at det gis konsesjon til omsøkt kraftledning.

Kjelby er et kjerneområde for skoleklasser til bruk på skidager som skolen arrangerer. Området er godt egnet til vinteraktiviteter. Området er i tillegg rik på historie, og ferdssårene nord/sør var gjerne via Myrdalen og Kjelby. Kraftledningen er planlagt i et område som er det siste virkelige urørte i regionen mellom Sognefjorden og Masfjorden.

Kraftledningen må ses i sammenheng med Dalsbotnfjellet vindkraftverk mener turlagene. NVEs vedtak til Brosviksåta- og Dalsbotnfjellet vindkraftverk var begrunnet med synergieffekten begge vindkraftverkene ville ha. Denne synergieffekten er nå borte. Kraftledningen mellom Dalsbotnfjellet og Frøyset er så kontroversiell og til stor ulempe for blant annet turaktiviteter. Produksjon av fornybar energi har «spist opp» det som er av urørt natur, og for turlagene er området som berøres av traseen indrefiletten av turområdene.

Turlagene oppsummerer andre inngrep i Gulen og Masfjorden. Disse områdene har hatt store inngrep som påvirker natur og miljø, som samlet er med på å gjøre området lite attraktivt for friluftsliv.

Ny kraftledning med spenn over Austgulfjorden, via Kjelby og Myrdalen, vil berøre og krysse et flott og for en stor del, urørt turterreng, som blir brukt av lokalbefolkningen hele året. Kraftledningen vil være til stor ulempe og i tillegg berøre nedslagsfeltet til Yndesdalsvassdraget, som er et verna vassdrag.

Turlagene ber om at summen av inngrep i regionen vurderes, i tillegg til hvordan tiltaket vil påvirke adgangen til friluftssareal av god kvalitet for innbyggerne i Gulen.

Grunneiere på Hantveit, Øvre Opdal, Krossvoll, Kjellbu og bygdemøte for Austgulfjorden v/ Inger Kirsti Reknes og Liv Marit Kjelby skriver i brev av 24.7.2015 at de er imot utbygging av kraftledningen.

Grunneiere har ikke tidligere vært hørt i konsekvensutredningen for Dalsbotnfjellet vindkraftverk og den planlagte kraftledningstraseen 2b. De mener utredningen er mangelfull. Ingen av grunneierne eller fastboende har vært kontaktet tidligere i prosessen.

Torvløene i Alvedalen er en av de fem store prosjektene i Kystarven. Kulturprosjektet i Alvedalen er ikke ferdigstilt, og det ligger mange torvskurder som skal restaureres. Dette lar seg ikke gjennomføre dersom ledningen bygges. Området er rikt på kulturminner, og det er funnet mange fornminner i byga skriver grunneierne, og viser til uttalelse fra Anne G. Waage.

Hele området som blir påvirket av ledningen er et mye brukt turområde. Det er gamle ferdselsveger, stølsveger, turstier, Kystarv-stier og Bygdetur-stier. Ledningen er planlagt gjennom de beste områdene for hjortejakt, og den vil redusere INON-områder.

De mener det ikke er ønskelig med en ledningen i området med tanke på fugleliv, og referer til uttalelse fra Norsk Ornitologisk Forening. Det er dessuten stor rasfare ved Kjellby, opplyser de. Videre går hovedledningen til vannforsyning for innbyggerne ved Kjellby–Oppdalsøra går over Halsane og videre til Kjellby.

Grunneiere og resten av innbyggerne mener belastningen er urimelig stor i form av skjemmende naturinngrep. Det vil bli støy og høyfrekvent lyd fra vindkraftverket. I tillegg vil tiltaket medføre strålefare, visuell forsøpling, båndlegging av areal, negative virkninger for næring (skogbruk) og påvirkning av tur- og rekreasjonsområder.

Tove Kristin og Vidar Sleire Tistel skriver i brev av 25.7.2015 at det ikke bør gis konsesjon til den nye kraftledningen. Ledningen er planlagt gjennom et helt unikt område. Sleire Tistel skriver at en bør legge vekt på den samla belastningen med kraftledning får, og de vil få en kraftledning på begge sider. Den planlagte 420 kV-ledningen Modalen–Mongstad vil gå via Sleire og berøre mange. Omsøkt ledningen vil påvirke de som bor i området og ønsker å oppleve natur og landskap.

Grunneierne har ikke fått informasjon om planene tidlig i prosessen eller hatt mulighet til å delta på befaring. Befaringen som er gjennomført i forbindelse med konsekvensutredningen er lite grundig og

mangelfull. Konsekvensutredning og søknad bærer preg av synsing, noe som blant annet kommer frem i manglende kartlegging av dyre- og fugleliv i området Myrdalen.

I søknaden står det at *«ettersom planene for ny nettilknytning av Dalsbotnfjellet vindkraftverk er gjort offentlig kjent gjennom konsekvensutredningen av vindkraftverket med tilhørende dokumenter ble det ikke ansett som nødvendig med ny forhåndsmelding»*. Sleire Tistel skriver at alternativ 2b ikke var kjent når utredningene ble fastsatt. Grunneiere mottok ikke brev eller informasjon da Dalsbotnfjellet vindkraftverk ble konsekvensutredet og konsesjonssøkt. Siden dette alternativet (2b) ikke har vært kjent som et aktuelt alternativ for grunneiere, har det ikke kommet frem hva som er av kulturminner, friluftsliv, biologisk mangfold m.m. i dette området. I NVEs bakgrunnsnotat for Dalsbotnfjellet vindkraftverk står det at dersom det blir gitt konsesjon til Dalsbotnfjellet vindkraftverk alene, vil NVE kreve ytterligere utredninger, blant annet knyttet til naturmangfold.

Som grunneiere, næringsdrivende med etablert Inn På TUNET (IPT), familie, turgåere, jakt- og friluftsmennesker ønsker de å synliggjøre hva område betyr og har betydd:

Området har særs fine turområder, stølsminner, utmarksminner og andre kulturminner som ikke er beskrevet i søknaden. Myrdalen består av en del myr, som er blant de viktigste naturressursene. Masfjorden har mange kraftledninger, og Myrdalen er et sjeldent landskap, uten tekniske inngrep.

Kraftledningen vil øke kollisjonsfaren for sårbare og truede fuglearter i området. Mange fugler bruker Myrdalen som trekkdal, og kraftledningen vil påvirke blant annet kongeørn, havørn, storfugl, orrfugl, stor- og smålom og sangsvaner. Ledningen vil medføre fare for fuglegrupper som hønsefugl, rovfugl og ugler. Det er observert ugler i området. Tistel Sleire skriver at det er registrert færre ryer og skogsfugl enn tidligere. De er bekymret for at disse kan forsvinne helt dersom ledningen bygges.

Vegen opp gjennom Myrdalen fra Store Sleire er en gammel driftsveg, som har hatt stor betydning langt tilbake i tid. Veggen blir i dag benyttet til sankeveg, turveg og traktorveg.

Lokale kulturformidlere har fortalt at det på slutten av 1920-tallet var båter som fraktet turister fra Bergen til Hosteland og Risnes kai. De ble videre fraktet med hesteskysst til Sleire og tok turen opp i Myrdalen – til Bondesteinen–Halsane og videre til Austgulstølen og til Austgulfjorden for å ta båten til Bergen. Det har trolig vært en gammel ferdselsveg/postveg i dette området. Veggen igjennom Myrdalen kan være et automatisk fredet kulturminne. Myrdalen og Kjellby er områder som ligger mellom flere bygdelag. Området ved Kjellby har trolig vært møtested for bygdefolk på begge sider. Videre skriver de at de har blitt fortalt at det er en gammel gravhaug i nærheten av Gygrebotn. Dette bør kartlegges. Det er mange gamle stedsnavn knyttet til Myrdalen og Sleire, og de kan ha opphav i et særmerke ved stedet. Stedsnavn forteller om ferdselsveger, bosteder og skikker fra eldre tid.

Ved bondestien i Sleire er det i dag en fjelltrimpost. Det har vært seterdrift på to bruk på Litle Sleire. Setra har fått navnet Kjellsbu, og er brukt hele året. Barnas Turlag Masfjorden har de siste årene hatt årlige turer til Kjellsbu. Setra er i tillegg en møteplass for flere generasjoner. Historien til driften av setra og plassen den ligger gjør at mange tar rundturer i Myrdalen hver uke. Skogsvegene har stor verdi, og gjør at flest mulig, og flere med nedsatt funksjonsnivå kan komme seg ut i naturen.

Sleire Tistel skriver at de, i likhet med flere grunneiere, har sauer i området. Sleirsfjella beitelag har til sammen 400–500 sauer. Videre skriver de at området Litle Sleire til Myrdalen og Myrdalen er brukt som rekreasjonsområde, og det jaktes årlig på hjort i hele området. Området er også et yndet skiområde, og det er lagt til rette for skiløyper og skirenn.

«Inn På Tunet» har planer om å utvide aktivitetstilbudet. Området brukes i dag hyppig, og særlig området som ligger i nærheten av Bastelia og Storemyra. Her er det etablert gapahuk, og det er undervisning, utedager, leirplass og arbeidsområde med aktiviteter knyttet til dagtilbudet.

Anne G. Waage skriver i brev av 26.6.2015 at ledningsalternativ 2b ikke var kjent da utredningsprogrammet for Dalsbotn vindkraftverk ble fastsatt. Grunneiere langs ledningstraseen mottok ikke brev da Dalsbotnfjellet vindkraftverk ble konsekvensutredet og konsesjonssøkt. Alternativ 2b har vært lite kjent i bygdene. Det har derfor ikke blitt spilt inn tidligere hva som er av kulturminner, friluftsliv og biologisk mangfold m.m. i området. Fine turområder, stølminner, utmarksminner og andre kulturminner er ikke nevnt i søknaden.

Waage skriver at hun observerer ørn hver dag i hagen over Varden/Sætfjellet og Bufjellet hvor ledningen er planlagt. Hun har observert seks ørner samtidig i dette området. Haukugle, jordugle, ryper, heilo og minst to typer falk holder til i områdene der ledningen er planlagt. Gården Krossvill vil få ledningen midt i himmelsynet.

På Kjellbu vil ledningen legges foran dalen over Halsane. Dette er et område det ofte går jord- og snøskred. Huset nærmest traseen vil bli ekstra utsatt dersom det ryddes skog langs ledningstraseen.

Waage mener det er feil at det ikke kreves byggetillatelse av kommunen for bygging i LNF-områder. Det står i søknaden at det er lagt opp til å søke dispensasjon fra kommuneplanene etter at saken er ferdig behandlet etter energiloven.

Waage mener at konsekvensutredningen om kulturminner og kulturmiljøer er svært mangelfull. På folkemøtet kom det frem at det var mulige gravhauger i Myrdalen. Waage har skrevet et stykke om en til nå lite kjent postveg på strekningen Risnes–Frøyset–Sleire–Myrdalen–Kjellbu–Opdal–Austgulen–Takledalen–Take–over Sognefjorden–Bø i Hyllestad. Waage har lagt ved disse opplysningene og opplysninger om støler, fornminner og kulturminner m.m.

Waage antar at det tidligere har kommet inn få uttalelser til denne traseen, da det var presisert at traseen ikke var omsøkt da vindkraftverket ble omsøkt. Den var heller ikke befart før søknaden om Dalsbotnfjellet vindkraftverk ble konsesjonssøkt. Hun viser til NVEs vedtak for Dalsbotnfjellet vindkraftverk, hvor det står at alternativ 2a og 2b aktuelle kun dersom Dalsbotnfjellet vindkraftverk får konsesjon. Dersom det var aktuelt å gi konsesjon til Dalsbotnfjellet vindkraftverk alene forutsatte NVE at det ble lagt frem ytterligere utredninger, blant annet av naturmangfold.

I konsesjonssøknaden står det at det ikke er kjente, automatisk fredete kulturminner, men at traseen vil medføre nærføring til SEFRAK-ruiner og nyere tids utmarksminner ved Kjellbu. Waage mener at en § 9-undersøkelse etter at konsesjon er gitt trolig vil føre til at ev. funn i området ikke vil stoppe utbyggingen, samme hvor mange og viktige funn som blir gjort. Det er en del sagntradisjoner knyttet til bestemte steder, og Waage lurer på om disse er automatisk fredete kulturminner. Det gamle vegfaret over Myrdalen, Varden og en dyregrav i Dyregrovsbotn kan være automatisk fredete kulturminner. Det bør undersøkes om det har vært en bygdeborg på Bufjellet. Det er en gammel mur på nordsiden av Bufjellet ovenfor Alvedalsøene. Ved Tjorabben og Tjorabbfjellet på grensa mot Masfjorden er det en tjodveg. I Myrdalen/Kjellby er det mange utmarksminner, stølminner og minner om veger som krysser området. Waage har vist dette på kart.

Kjellbu og Myrdalen er et område som ligger mellom flere bygdelag og det har gått en gammel ferdselveg og mange stølsveger gjennom området. Det er også sagn om slåssing om grensene.

I Samla Plan for vassdrag 268 Kløvtbeitelva står det «*Det er stor sannsynlighet for funn av steinalderboplasser i dette området bl.a. fordi det er så kort avstand mellom fjorden og fjellvannene. Det*

er gjort funn både fra steinalderen og jernalderen og ellers er det mange kulturminner fra gårds- og stølsdrift som kan følges frem til vår tid». Waage mener at denne uttalelsen også kan brukes om området vest for Austgulfjorden, der Dalsbotnfjellet vindkraftverk er planlagt på nordsiden av fjorden, og ledningen skal krysse fjorden og fortsette på sørsiden.

Oppsummert mener Waage følgende: Ledningen er planlagt i et område som er rikt på kulturminner. Det har gått en gammel ferdselveg/postveg i området, og den kan være automatisk fredet. Området har fin natur og er et mye brukt friluftslivsområde. Det bør derfor ikke legges en kraftledning i dette området.

Vedlagt Waages uttalelse er dokumentene «Stølar, ferdselsvegar og fornminner m.m.», «Fornminner som er registrert på gardane rundt Austgulfjorden», «Har i forige tiider været gamel Post-Vey. Om gamle postvegar på Vestlandet. Postvegen frå Bergen–Trondheim på 1600-talet.» og «Ærbødigst Pro Memoria! Brev frå sokneprest S. Dresing i Eivindsvik om adskillige Bøygde- Kyrkje- og Ting-Veye i Eivindvik prestegjeld».

Fjelltrimgruppa til Risnes IL v/ Monica Gullaksen fraråder i e-post av 29.7.2015 at ledningen bygges. Fjelltrimgruppa legger ut poster og merker stier. 1200 personer har gått turene til fjelltrimgruppa de siste årene. Myrdalen er tilgjengelig for alle; mosjonister, aktive, og de som vil gå lengre turer. Myrdalen, Øksefjellet, Storenova og Sleirsfjellet er noen av de mest attraktive områdene. En kraftledning gjennom området vil forringe opplevelsen for de som ferdes der, og fjelltrimgruppa ønsker derfor ikke at ledningen bygges.

Søknad av 19.2.2016

Tilleggssøknaden ble sendt på høring 23.2.2016. Fristen for å komme med uttalelser ble satt 18.4.2016. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort etter gjeldende regler i avisene Nordhordaland og Strilen og i Norsk lysingsblad.

Følgende instanser fikk søknaden på høring:

- Anne G. Waage
- Avinor AS
- Barnas Turlag Masfjorden
- BKK Nett AS, Forsvarsbygg
- Fortidsminneforeningen i Hordaland
- Fortidsminneforeningen i Sogn og Fjordane
- Forum for Natur og Friluftsliv Sogn og Fjordane
- Fylkesmannen i Hordaland, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
- Grunneigarar på Hantveit
- Øvre Opdal, Krossvoll, Kjellby og bygdemøte for Austgulfjord v/Inger Kirsti Reknes og Liv Marit Kjellby
- Gulen kommune
- Hordaland Bonde- og Småbrukarlag
- Hordaland Bondelag
- Hordaland fylkeskommune
- Luftfartstilsynet
- Luftfartstilsynet v/Sverre Vebjørn Kjerpeseth
- Masfjorden kommune
- Fjelltrimgruppa v/ Monika Gullaksen
- Naturvernforbundet i Nordhordland
- Norges Jeger- og Fiskerforbund – Hordaland
- Norsk Ornitologisk Forening avd. Hordaland
- Risnes IL v/ Rigmor Søvik
- SFE Nett AS
- Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag
- Sogn og Fjordane Bondelag
- Sogn og Fjordane fiskarlag
- Sogn og Fjordane fylkeskommune
- Sogn og Fjordane fylkeskommune v/Idar Sagen
- Sogn og Fjordane Turlag
- Statens Vegvesen - region vest
- Statnett SF
- Tove Kristin Sleire Tistel
- Villreinnemnda for Sogn og Fjordane

Zephyr orienterte berørte grunneiere om søknaden og om fristen for å komme med uttalelser.

NVE mottok 16 høringsuttalelser til tilleggssøknaden, og samtlige er sammenfattet under.

Sogn og Fjordane fylkeskommune skriver i uttalelse av 31.3.2016 at de er positive til at ledningen legges på vestsiden av Austgulvannet. Denne traseen gir mindre negative virkninger for kulturminner og kulturlandskap. Fylkeskommunen påpeker at mastefester og midlertidig vegfremføring kan påvirke

kulturmiljø. Dersom automatisk fredete kulturminner blir direkte eller indirekte berørt, må tiltaket justeres. Det må ikke gjøres skade på kulturlandskapselementer.

Visuelle virkninger for landskap og friluftsliv må vurderes nærmere i den videre konsesjonsbehandlingen. Alternativ 3 vil gå høyere i terrenget og vil bli mye mer eksponert. I tillegg vil ledningen etter alternativ 3 gå gjennom inngrepsfrie områder, relativt nær hytter og et planlagt bolighus ved Korsvoll. Fylkeskommunen er usikker på søkers konklusjon om at alternativ 3 kommer best ut totalt sett.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har i brev av 18.4.2016 følgende kommentarer til fagtemaene:

Store sammenhengende naturområder, landskap og friluftsliv: Fjellområdene nord for Austgulfjorden og fjellområdet mellom Austgulfjorden og Sleire er områder uten større tekniske inngrep. Alle traséalternativene vil påvirke disse områdene. Fylkesmannen etterlyser tall for redusert INON eller et kart som viser konsekvensene. Det inngrepsfrie området sør for Austgulfjorden vil bli delt i to. Trolig vil alternativ 2 og 3 medføre at det meste INON-området i vestre del (vest for Myrdalen) vil forsvinne. Energianlegg bidrar til å redusere omfanget og kvaliteten på større sammenhengende naturområder, og det er derfor viktig å vurdere den samlede belastningen.

Søknaden mangler grunnlag for å vurdere de landskapsmessige virkningene av tiltaket. Fylkesmannen er ikke enig i vurderingene som er gjort, der konsekvensen for alle alternativene er liten/middels negativ. Alternativ 3 vil være mer synlig i landskapet, og vurderes å ha størst negativ effekt på landskap.

Myrdalen og fjellområdene rundt har stor lokal verdi for friluftsliv. Søknaden mangler oppdatert informasjon om turområder som blir berørt. Det er ikke utført kartlegging og verdsetting av friluftsområdene i tråd med Miljødirektoratets håndbok om kartlegging og verdsetting av friluftsområder. Ledningen vil komme i direkte konflikt med turen fra Steine til Kringla. Den passerer Tangedal, Storenova, krysser Myrdalen og til Øksefjellet. Storenova er det høyeste fjellet i området. Dersom det gis konsesjon til alternativ 3, må ledningen legges lenger ned og mot vest, slik at den ikke kommer i silhuett fra varden på toppen. Alle alternativene vil komme i konflikt med friluftslivsinteresser, opplevelsesverdien av området og landskap. Fylkesmannen mener konsekvensutredningene er mangelfulle. Det legges til grunn av NVE foretar en befaring før vedtak.

Konflikten med landskap og urørt natur vil være mindre dersom den nye ledningen følger eksisterende ledningstrasé. Konfliktene vil reduseres dersom ledningen føres sørvest eller nord for Nordgulen, for deretter å følge eksisterende kraftledning til Frøyset.

Naturmangfold: Bygging av ny kraftledning vil føre til økt kollisjonsrisiko for fugl. Kunnskapen som Norsk ornitologisk forening Hordaland og Sogn og Fjordane pekte på i sin uttalelse i juni 2015 er ikke tatt med i vurderingene. Det er positivt at det er planlagt hengende isolatorer i H-mast. NVE bør vurdere om det i tillegg skal settes vilkår om å fjerne jordline i luft. Transformatorstasjonen er flyttet lenger nord i vindkraftverket, trolig fordi 11 vindturbiner er tatt ut av konsesjonen på grunn av konflikt med blant annet fugleliv. Kraftledningen går igjennom det samme området, og gevinsten vil dermed forsvinne. Det bør settes vilkår for å redusere kollisjonsfaren for fugl.

Det vestlige ledningsalternativet som ble fremlagt i konsesjonssøknaden for vindkraftverkene krysset sørøst for Leversundet, noe som var konfliktfylt. Det går i dag en kraftledning i retning Slettefjellet og videre til Frøyset. Fylkesmannen mener at det bør vurderes et alternativ med utgangspunkt i alternativ 2a (i søknad for vindkraftverkene) fra Frøyset og nordover og videre nordvest for Leversundet mot Nordgulen, med en ny trasé nord forbi Nordgulen og til ny transformatorstasjon på Dalsbotnfjellet.

Landbruk: Fylkesmannen har ingen merknader til vurderingene som er gjort, hvor alternativ 1 vil gi marginalt større negative konsekvenser for jordbruk og skogbruk.

Fylkesmannen i Hordaland skriver i brev av 21.4.2016 at alle alternativene vil komme i konflikt med landskap, friluftsliv, opplevelsesverdi og føre til oppdeling av store sammenhengende naturområder. Konsekvensutredningen gir ikke grunnlag til å vurdere alternativene. Inngrepsfire områder vil bli splittet i to. Alternativ 2 og 3 vil trolig føre til at mesteparten av vestre del ikke lenger kan regnes som inngrepsfritt. En må vurdere samlet belastning i området, både planlagt 420 kV ledning og nye småkraftverk. Det bør utføres fotorealistiske visualiseringer. Viktige friluftsområder må kartlegges og vises på kart. Tiltakets virkning på inngrepsfrie naturområder må beskrives. Myrdalen og fjellområdene har stor lokal verdi for friluftsliv. Det er etablerte turstier også i områdene rundt Myrdalen, for eksempel fra Tangedal og Storenova. NVE bør gjennomføre en befaring før vedtak. Et alternativ lenger vest, jf. alternativ 2a, bør utredes. Det må sette vilkår for å redusere faren for fuglekollisjon, for eksempel ved å fjerne jordline i luft.

Masfjorden kommune har i brev av 4.4.2016 og vedlagt saksutredning fra møte i formannskapet den 16.3.2016 følgende uttalelse til tilleggssøknaden: Kommunen mener at alternativ 3 er det beste traséalternativet. Myrdalen og strekningen langs Bastielva har større produktive arealer enn områdene alternativ 3 berører, som går over fjellområdet ved Storenova og nordover mot Kvitelfjellet. Alternativ 3 vil ha mindre konsekvenser for miljø og landbruk.

Alternativ 3, med plassering like ved toppen av Storenova, vil være uheldig for friluftsliv og landskapsopplevelsen i dette området. Traseen bør legges lenger mot nord, slik at ledningen følger eksisterende 22 kV ledning like nord for Nipa.

Gulen kommune skriver i vedtak av 6.5.2016 at de er negative til vindkraftverket, men at dersom vindkraftanlegget blir realisert, vurderer de traséalternativ 2 som det beste av de skisserte løsningene. Dette er også å foretrekke fremfor traseen Zephyr har fått konsesjon for i forbindelse med felles nettløsning for Dalsbotnfjellet og Brosviksåta vindkraftverk.

Alternativ 3 medfører endring sammenliknet med alternativ 1 i området Oppdalsøyta–Kjellby. Dette friluftsområdet er allerede belastet som følge av Kløvteit-utbyggingen. Alternativ 3 vil medføre kortere avstand til eksisterende og planlagt bolighus på Krossvoll og til hytter mellom Krossvoll og Kjellby, men lenger avstand til bolighus ved Kjellby. For beboere er trolig alternativ 3 dårligere enn alternativ 1 og 2.

Gulen kommune finner ikke konsesjonsgitt løsning fra Brosviksåta som en bedre løsning, da denne traseen krysser Gulafjorden ved Svaberget og går gjennom Dalsbygda. Kommunen vurderer alternativ 1 og 2 som bedre enn alternativ 3. Hvis de inkluderer vurderinger i Masfjorden kommune, er trolig alternativ 2 å foretrekke.

Statens vegvesen skriver i brev av 17.4.2016 at Zephyr må sende søknad til dem dersom tiltak skjer på/eller ved riks- og/eller fylkesveg. Dette gjelder dersom kabler, ledninger eller annet utstyr er nærmere enn tre meter fra vegkant, tiltak innenfor byggegrense til veg som ikke er fastsatt i reguleringsplan, dersom det er behov for nye avkjørsler langs riks- eller fylkesveg, eller det er behov for spesialtransport.

SFE Nett viser i e-post av 24.2.2016 til sin uttalelse av 1.7.2011 for Dalsbotnfjellet og Sandøy vindkraftverk. I denne uttalelse skriver SFE Nett at de sammen med BKK Nett har sett på mulige nettløsninger for tilknytning av vindkraftverkene i området. Det kan være aktuelt med en nettløsning fra Solund og sørover til planlagte 300(420)/132 kV Frøyset transformatorstasjon. De forutsetter at nettløsningen blir planlagt i samarbeid med BKK og SFE Nett.

Utover denne uttalelsen har SFE Nett ingen merknader til nettanlegget.

Avinor viser i brev av 24.2.2016 til sin uttalelse til søknaden av 16.2.2015. Tilleggssøknaden medfører ingen ytterligere merknader fra Avinor.

Luftfartstilsynet skriver i e-post av 9.3.2016 at problematikken knyttet til luftfarten heller ikke er omtalt i tilleggssøknaden. Fjordspennet over Austgulfjorden er omtalt som problematisk for fuglearter, mens utfordringene knyttet til luftfarten ikke er nevnt.

Luftfartstilsynet støtter den foreslåtte omleggingen til ny trasé vest for Stølsvatnet. Denne løsningen vil gi færre høye spenn, og vil være til fordel for luftfartøy. Luftfartstilsynet bemerker at alternativ 3 vil gi flere høye og merkepliktige spenn enn alternativ 1. Merking kan unngås dersom ledningen legges lavt i terrenget.

Forutsatt at traseen meldes inn til Statens kartverk i henhold til krav om rapportering, og alle merkepliktige spenn merkes, har Luftfartstilsynet ingen innsigelse til at omsøkt trasé gis konsesjon.

Forsvarsbygg har i brev av 13.4.2016 etterlyst informasjon om konsekvensene for flysikkerheten et luftspenn over Austgulfjorden vil ha. I tillegg etterlyser de en vurdering av en alternativ kryssing av fjorden. Luftspenn utgjør den mest alvorlige trusselen for tap av menneskeliv for redningshelikopter, og høye spenn over fjorder der det finnes alternative løsninger må unngås. Eksisterende spenn over Austgulfjorden er relativt lave, og det er trygt å fly gjennom fjorden i en høyde på 300 meter. Omsøkt løsning vil stenge fjorden for fly og helikopter når det er redusert sikt og lavt skydekke. Dette kan ha store konsekvenser for lokale ambulanse- og redningsaksjoner og for eventuelle transittflygninger til Sognefjorden. Dersom ledningen ikke kan legges rundt fjorden, ber Forsvarsbygg om at endemastene på hver side av fjorden plasseres slik at fjordspennet blir lavere enn 150 meter.

Alternativ 3 sørover fra Austgulfjorden er det beste fra et flyoperativt synspunkt, dersom luftspennet mellom Revungen og Varden blir lavere og mindre farlig enn spennet mellom Bufjell og Varden, som er søkt etter alternativ 1.

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Hordaland og avd. Sogn og Fjordane viser i e-post av 18.4.2016 til sin uttalelse til søknaden, der de konkluderer med at de ornitologiske undersøkelsene er for mangelfulle til å gi et godt bilde av fuglelivet i området. Dette gjelder enda sterkere for tilleggssøknaden, da størstedelen av alternativ 3 ikke var aktuelt da det ble gjennomført en befaringsavtraseen i forbindelse med konsekvensutredningen. Det må gjøres en mye grundigere ornitologisk feltundersøkelse før konsesjonsvedtak kan vurderes, mener Norsk Ornitologisk Forening.

På bakgrunn av manglende kunnskaper om fuglearter i området, er det vanskelig å vurdere alternativene opp mot hverandre. Det kan se ut som alternativ 3 er mindre negativ for noen arter, for eksempel orrfugl, men trolig dårligere for rovfugl. Alternativ 3 passerer like øst for den innerste delen av Dalsdalen, hvor de har fått opplyst av lokalbefolkningen at det er rovfugl.

Sogn og Fjordane Fiskarlag skriver i e-post av 3.3.2016 at de ikke har noen merknader til tilleggssøknaden.

Sogn og Fjordane Turlag og Ytre Sogn Turlag skriver at deres uttalelse av 15. juli 2015 til søknaden også gjelder for det nye alternativet.

Først ønsker turlaget å kommentere at det var Dalsbotnfjellet sammen med Brosviksåta vindkraftverk som fikk konsesjon. I NVEs vurdering i konsesjonsvedtaket for Dalsbotnfjellet vindkraftverk, under vurdering av produksjon og økonomi, skriver NVE at Dalsbotnfjellet vindkraftverk vil være konkurransedyktig dersom det etableres en felles nettilknytning med Brosviksåta. Traseen som var gitt i det konsesjonsvedtaket var en fellesføring med 22 kV-ledningen.

Summen av inngrep i Gulen og Masfjorden kommuner er langt over det som er rimelig, og alternativet Zephyr søkt om i første runde, fra Dalsbotnfjellet til Frøyset er det siste området med urørt natur. Alternativ 3 vil ligge høyt i terrenget og vil være synlig fra alle vinkler. Storenova er et viktig turmål, og

en ny 132 kV ledning er planlagt like under toppen på 520 meter. Turlaget godtar ikke den nye traseen. Sumvirkningene av alle inngrep som påvirker naturmiljøet i Gulen kommune er høyt, og de som bor i kommunen vil ha tilgang til urørte friluftsområder.

Siden NVEs argument i konsesjonsvedtaket for vindkraftverket, hvor NVE skriver at synergieffekten ved utbygging av begge vindkraftverkene er viktig, ikke lenger er gjeldende, må NVE vurdere konsesjonsvedtaket for vindkraftverket på nytt.

I vurderingene til konsesjonsvedtaket for Dalsbotnfjellet vindkraftverk har NVE valgt å avgrense utbyggingsområdet av Dalsbotnfjellet vindkraftverk ved å ta ut elleve turbiner i den sørlige delen av planområdet. NVE skriver at dette reduserer de visuelle virkninger for nærliggende bosetning, støy, skyggekast og ulemper for naturmangfoldet i området. Turlaget kommenterer at det nå er søkt om en 132 kV kraftledning gjennom dette området. Området ledningen krysser igjennom er kjerneområder for smålom, storlom og del av et kongeørnterritorium. NVE har valgt å sette inn avbøtende tiltak for å redusere de negative virkningene i dette området, ved å ta ut turbiner, samtidig som Zephyr velger å søke om en kraftledning gjennom samme område.

Turlaget går mot en bygging av ledningen etter alternativ 3.

Tove Kristin og Vidar Sleire Tistel skriver i brev av 18.4.2016 at de er fornøyd med at innspill til søknaden har ført til en tilleggsøknad. Det nye alternativet går utenom de produktive arealene i Myrdalen og langs Bastelielva, og er mindre negativt for friluftsområdene i dalen med kulturhistorisk verdi.

Som grunneiere på Litle Sleire, næringsdrivende med «Inn på tunet» og brukere av turområdene, har de følgende merknader til alternativ 3: Plasseringen av kraftledningen ved toppen av Storenova vil være svært negativ for friluftslivet i dette området. Storenova er blant de høyeste toppene, og et mye brukt turmål. En ledning her vil være svært negativ fra en landskapsvurdering og for friluftslivet. Ledningen vil også øke kollisjonsfaren for allerede sårbare og trua arter, for eksempel rypa. De retningsbestemte formasjonene i landskapet i dette dalføret, med elver, store vann og kystlinjer, gjør dette til klare ledeveier for trekkfugler.

Overordnet bør det legges vekt på den samlede belastningen, og å se tiltaket i sammenheng med 420 kV-ledningen Mongstad–Modalen, som er planlagt via Sleire.

Anne G. Waage skriver i brev av 17.4.2016 at nær Korsvollen, der ledningen nå er planlagt, har mange stedsnavn som er knyttet opp til gravhauger og bautasteiner. Midt i dalen, øst for Korsvollen, ligger Einehaugen og Alvedalen, som er dalføret opp mot stølene. Det er ikke tatt hensyn til Waages tidligere innspill der hun opplyser om funn som er gjort i bygda, og at den gamle postvegen fra 1650-tallet er et kulturminne som bør undersøkes nærmere. Det er flere områder der det kan finnes forminner av stor verdi, og området bør undersøkes av arkeologer før saken blir behandlet. Til uttalelsen er det lagt ved flere dokumenter. Disse er ikke sammenfattet.

Advokatfirmaet HARRIS (18.4.2016) representerer følgende grunneiere, Ole Kristian Reknes, Inger Kirsti og Vidar Reknes, Oddbjørn Opdal, Astrid Lillejord, Willy Olausen, Arnor Gullanger, Ingeborg Marie Øklnad, Rune Andersen, Jan Egil Kjelby, Borny Marthiussen, Kirsten Tangen, Elisabeth Wergeland, Bjørnar Reknes, Trygve Wegerland og Ragnhild E. Kjelby, Britt Pedersen, Luiza Maria Guzy, Gerd Ingunn Opdal, Vigdis og Leif Verner Nilsen, Roald Dal, Linda Opdal, Kjetil Hantveit.

På vegne av partene gis følgende merknader til søknaden om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse:

Etter det partene forstår var en felles nettilknytning med Brosviksåta vindkraftverk lenger vest en del av forutsetningene for den foreliggende konsesjonen til Dalsbotnfjellet vindkraftverk. Dersom utbygger fortsatt har nødvendig rettigheter for den opprinnelige ledningstraseen, ser de ikke behovet for å etablere

en ny trasé. Advokatfirmaet kan ikke se at det foreligger interesseovervekt for etablering av omsøkt ledning, dersom denne fremstår som mer uheldig for naturomgivelser og grunneiere enn opprinnelig omsøkt ledning. Den nye traseen vil gå parallelt med eksisterende ledninger for å redusere visuelle virkninger. Den omsøkte ledningen vil i stor grad gå i uberørt natur. Disse temaene er ikke tilstrekkelig vurdert i søknaden, og grunneiere ønsker å komme med ytterligere merknader når dette punktet er opplyst mer. Ulempene vil være større enn fordelene ved alternativ 1, 2 og 3 i tilleggssøknaden. I det følgende vil antatte ulemper bemerkes for den enkelte av partenes eiendommer.

Ulemper alternativ 3:

Friluftsliv og jakt: Ledningen er ved dette alternativet lagt på det høyeste punktet i området, og dette vil bli skjemmende i landskapet. I fjellområdene Krossvoll og Kjellby er det betydelig inngrep på grunn av Kløvtveit-utbyggingen, og kraftledningen vil ødelegge siste rest av uberørt natur. De gjenværende uberørte fjellområdene omkring Varden og Sæterfjellet er attraktive rekreasjonsområder for lokalbefolkning og hytteiere. Flesteparten av sameierne på Varden og Sæterfjellet er representert i denne uttalelsen. Trollskogen, sør for Bygdestein i Storelia nedenfor Varden er en del av Kystarv-løypenettet, og Dalsøyra Idrettslag har flere tur- fjelltrimløyper i området. Dalsøyra skole bruker området som en del av undervisningsopplegget. Sameieområdet på Varden og sør for Krossvoll er gode jaktområder, og det stilles spørsmål om det i tilstrekkelig grad er vurdert hvordan utbyggingen vil få varige negative virkninger for jaktområdet, også etter anleggsfasen.

Nærføring og utsikt: Grunneier på gnr. 36 bnr .1 blir direkte berørt med rettighetsbelte over Krossvoll. Dette vil legge bånd på beitearealer og skogsarealer med høy bonitet langs Bufjellet. Ledningen vil ligge i umiddelbar nærhet til våningshuset og få en dominerende effekt i luftrommet over huset. Grunneiere på gnr. 35 bnr. 3 og 4 og parseller under gnr. 34 bnr. 3 vil bli direkte berørt av ledningen og ev. mastepunkt. Dette vil begrense skogsdriften. Eiendom gnr. 36 bnr. 2 er nylig fradelt tomt, og vil ikke bli direkte berørt. Det foreligger byggetillatelse, og tomten er under opparbeidelse. Eiendommen antas å være blant eiendommene som får inngrepet tettest på uten å være direkte berørt. Ulempene vil oppleves sterkt. Det samme vil det for de nærmeste fritidsboligene, gnr. 35 bnr. 1, 2, 3, 4, 8 og 9 og bolig på gnr. 35 bnr. 11. For eiendommene ved Kjellby vil ledningen gå i husenes synsvinkel og langs fjellkammen og gi et meget skjemmende visuelt inntrykk. Alternativ 3 er lite hensynsfull for bebyggelsen i Krossvoll og Kjellby. Hensynet til bebyggelse er ikke nevnt i søknaden.

Ulemper felles trasé for alternativene 1, 2 og 3 frem til Vardefjellet:

For eiendom gnr. 29 bnr. 1 på Hantveit vil fjordspennet medføre en sterk forringelse av området karakter og utsikten fra eiendommen. Skogteigen under gnr. 34 bnr. 1 vil bli direkte berørt, og ledningen vil legge bånd på skogsuttak.

Ulemper knyttet til alternativ 1 og 2 sør for Vardefjellet:

I disse områdene er det bygget nye støler og foretatt restaureringsarbeid (Alvedalsstølen). Området inngår også i undervisningsarbeidet i skolen. I søknaden er det lagt til grunn at dette området fremstår som berørt, men dette er ikke partene enig i. Ledningen vil gå i et område som fremstår uberørt. I tillegg er det hjortejakt i området som vil bli berørt. Ledningsalternativene vil føre til betydelige ulemper.

Advokatfirmaet mener NVE bør pålegge Zephyr å utrede alternativ som også i tilstrekkelig grad hensynstar lokalbefolkningen, friluftsliv, kulturmiljø og jakt i Hantveit, Krossvoll og Kjellby. Jord- og sjøkabel bør vurderes. Alternativ 3 vil ha størst konsekvenser og bør trekkes. NVE bør avholde befarings som grunneiere kan delta på.

Søknaden om forhåndstiltredelse er ikke tilstrekkelig begrunnet.

Søknad av 21.4.2017

Tilleggssøknaden ble sendt på høring 10.5.2017. Fristen for å komme med uttalelser ble satt 23.06.2017. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort etter gjeldende regler i avisene Bergens Tidende, Avisa Nordhordaland og Strilen og i Norsk lysingsblad.

Følgende instanser fikk søknaden på høring:

- Advokatfirmaet Harris DA v/Frode S. Halvorsen
- Anne G. Waage
- Avinor AS
- Barnas Turlag Masfjorden
- BKK Nett AS
- Forsvarsbygg
- Fortidsminneforeningen i Hordaland
- Fortidsminneforeningen i Sogn og Fjordane
- Forum for Natur og Friluftsliv Sogn og Fjordane
- Fylkesmannen i Hordaland
- Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
- Gulen kommune
- Hordaland Bonde- og Småbrukarlag
- Hordaland Bondelag
- Hordaland fylkeskommune
- Inger Kirsti Reknes for grunneigarar på Hantveit, Øvre Opdal, Krossvoll, Kjellby og bygdemøte for Austgulfjord
- Luftfartstilsynet
- Masfjorden kommune
- Monika Gullaksen
- Naturvernforbundet i Nordhordland
- Norges Jeger- og Fiskerforbund – Hordaland
- Norsk Ornitologisk Forening avd. Hordaland
- Risnes IL v/ Rigmor Søvik
- SFE Nett AS
- Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag
- Sogn og Fjordane Bondelag
- Sogn og Fjordane fiskarlag
- Sogn og Fjordane fylkeskommune
- Sogn og Fjordane fylkeskommune
- Sogn og Fjordane Turlag
- Statens Vegvesen - region vest
- Statnett SF
- Tove Kristin Sleire Tistel
- Villreinnemnda for Sogn og Fjordane

Zephyr orienterte berørte grunneiere om søknaden og om fristen for å komme med uttalelser.

NVE mottok 21 høringsuttalelser til tilleggssøknaden, og samtlige er sammenfattet under. Zephyr kommenterte uttalelsene i brev av 12.9.2017. Kommentarene er sammenfattet under de respektive uttalelsene.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har uttalt seg til tilleggssøknaden i brev av 22.6.2017. Fylkesmannen viser til uttalelser av 18.4.2016, og konkluderer med at tilleggssøknaden ikke har tatt hensyn til tidligere innspill. Fylkesmannen har ingen merknader til omleggingen ved Stølsvatnet i Fossdalen eller ved Kjellby. Transformatorstasjonen på Dalsbotnfjellet bør flyttes lenger sør.

Zephyr: Et alternativ, på basis av alternativ 2a i konsesjonssøknaden for vindkraftverket, har Zephyr vurdert. Dette er vurdert omtrent som konsesjonsgitt trasé fra Brosviksåta vindkraftverk, vil være lengre, og medføre høyere kostnader enn alternativ 1a. I tillegg vil dette alternativet krysse microflyplassen på Dalsøyra, som blant annet Gulen kommune mener er lite ønskelig.

En flytting av transformatorstasjon på Dalsbotnfjellet vil medføre tekniske og økonomiske konsekvenser. Beliggenheten er valgt for å ivareta hensynet til optimal teknisk- og økonomisk løsning basert på plassering av turbiner. En flytting av transformatorstasjonen vil medføre flere kabler med større kabelverrsnitt. Zephyr presiserer at det ved senere detaljprosjektering, og basert på nye vindanalyser, kan vise seg at det kan bli endringer i turbinposisjoner. Zephyr vil da kunne vurdere om det er hensiktsmessig å foreta en endring av plasseringen av transformatorstasjonen. Dette vil eventuelt gjøres i samarbeid med NVE.

Hordaland fylkeskommune har uttalt seg i søknaden i brev av 1.9.2017.

Fylkesrådmannens vurderinger:

Den delen av traseen som ligger i Hordaland fylke har størst areal innenfor det verna vassdraget Yndesdalsvassdraget. Vassdraget ble verna i 1986. Fylkesrådmannen vurderer ikke at verneverdiene i vassdraget blir berørt av kraftledningen.

Det er ikke registrert naturtyper eller arter av stor verdi i delområdet i Hordaland.

Kraftledningen vil gå igjennom et landskap som er vanlig i regionen. Ryddebeltet gjennom skogsområdene vil være et synlig inngrep i et lite utbygd landskapsområde. Traseen vil gå i lengderetningen i dalen, og være et mindre inngrep enn om ledningen hadde gått på tvers av dalen. Fylkesrådmannen vurderer konsekvensene av prosjektet til små basert på lave verdivurderinger av landskap i regionale planer.

Fylkeskommunen understreker at det ikke er søkt etter kulturminner i det aktuelle området før. Det er potensial for funn av automatisk fredede kulturminner, da det trolig har vært ferdsel gjennom området langt tilbake i tid. En kan også vente å finne spor etter automatisk fredede kulturminner knyttet til bruken av utmarksressurser. Selv om utbyggingen ikke berører kjente automatisk fredede kulturminner eller nyere tids kulturminner direkte, vil tiltaket gi visuelle virkninger på kulturminner og kulturmiljø pga. master og lineføring. Dersom det gis konsesjon skal alle adkomstveger, riggplasser, trommelplasser, deponier o.l oversendes fylkeskommunen ved Fylkeskonservatoren for vurdering av kulturminner.

Store deler av traseen ligger i det regionale friluftsområdet «Frøsetvassdraget». Området har verdivurdering C, en verdi med særlig kvaliteter. Det er store opplevelsesverdier, høyt potensial for økt bruk, og området er i stor grad inngrepsfritt. Slik Fylkesrådmannen vurderer saken er det ikke verdier i området som tilsier restriktiv praksis på grunnlag av friluftslivinteresser.

Fylkesrådmannens forslag til vedtak er at det anbefales at ledningen bygges. Dersom det gis konsesjon, må det stilles krav om at undersøkelsesplikten etter § 9 oppfylles før bygging.

Fylkesrådmannens forslag om at ledningen anbefales bygges ble nedstemt politisk.

Politisk vedtak:

- Ut ifra de samla negative virkningene av naturinngrep, med blant annet 420 kV kraftledning mellom Mongstad og Modalen, anbefaler fylkeskommunen at kraftledningen ikke bygges.
- Dersom det gis konsesjon må det stilles krav om at undersøkelsesplikten etter § 9 i kulturminneloven er oppfylt. Ved konflikt med automatisk fredete kulturminne må tiltaket justeres eller legges fram for Riksantikvaren som er dispensasjonsmyndighet.

Zephyr: Uttalelsen tas til etterretning.

Fylkesmannen i Hordaland viser i uttalelse av 19.6.2017 til tidligere uttalelse. Fylkesmannen er enig med Zephyr om at alternativ 1a er mindre konfliktfylt for landskap og friluftsliv sammenliknet med alternativ 1. Fylkesmannen anbefaler en befaring før NVE tar stilling til trasévalg i området.

Zephyr: Fylkesmannens foreløpige vurdering samsvarer med foreliggende konsekvensutredning.

Gulen kommune skriver i uttalelse 22.6.2017 at de er negative til vindkraftverket. Av de fremlagte traséalternativene er 1a foretrukket. Alternativ 1a er også å foretrekke fremfor løsningen som ble konsesjonsgitt med felles ledningsforbindelse for Dalsbotnfjellet og Brosviksåta vindkraftverk.

Alternativ 1a legges lenger unna bebyggelsen på Kjellby. Dette mener kommunen er positivt. Den samla belastningen for boområdet ved Austgulfjorden er stor, som følge av tidligere kraftutbygginger, og det er etter kommunens mening negativt at det legges en ny kraftledning nær Oppdalsøyra.

Zephyr: Vedtaket tas til etterretning.

Masfjorden kommune skriver i uttalelse av 21.6.2017 at det ikke bør gis konsesjon for omsøkt traséjustering. De viser til tidligere uttalelser i saken. Det er uheldig å la ledningen gå igjennom det produktive arealet i Myrdalen. Tidligere omsøkt alternativ 3 fremstår som et bedre alternativ, siden det har mindre konsekvenser for miljø- og landbruk, mener Masfjorden kommune.

Zephyr: Kommunevedtaket tas til etterretning.

Statens vegvesen ber i brev av 2-6-2017 at følgende temaer vurderes:

- Ingen kabler eller ledninger skal være nærmere enn tre meter fra vegkant til offentlig veg uten tillatelse.
- Byggegrense fastsatt i reguleringsplanen gjelder byggverk som transformatorstasjoner, massedeponi og riggområder. Der det ikke finnes reguleringsplan gjelder Rammeplan for avkjøringer og byggegrense på riks- og fylkesveger i region vest. Det må søkes om dispensasjon dersom det er behov for tiltak innenfor byggegrense til veg.
- Det må søkes Statens vegvesen om avkjørsler fra riks- og fylkesveg dersom det ikke er vist i reguleringsplanen.
- Det må søkes Statens vegvesen om tillatelse til spesialtransport.

Zephyr: Alle forhold til veg er tatt hensyn til så langt i prosessen. Vegvesenets bestemmelser vil følges i den videre detaljplanleggingen og byggingen.

Avinor viser i uttalelse av 15.6.2017 til tidligere uttalelse av 12.6.2015, hvor de kommenterer at kraftledningen kan utgjøre et hinder for lavtflygende fly og helikopter. Tiltakshaver bør kontakte selskaper som opererer slike luftfartøy. Det må gjennomføres merking av luftspennet, og forankringsmastene må merkes på hver side av Austgulfjorden.

Zephyr: Ledningen vil merkes i tråd med «Forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfartshindre».

Forsvarsbygg skriver i brev av 24.5.2017 at deres innspill av 24.6.2015 og 13.4.2016, som omhandler hvordan de negative virkningene for luftfarten over Austgulfjorden kan minskes, ikke er tatt hensyn til. Forsvarsbygg anbefaler at luftspennet over Austgulfjorden holdes lavere enn 150 moh.

Zephyr: Det er vurdert, men ikke funnet traseer som ivaretar dette hensynet samtidig som andre hensyn ivaretas på en tilfredsstillende måte. Gjeldende forskriftsbestemmelser for «Forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfartshindre» vil bli ivaretatt.

BKK Nett skriver i brev av 30.5.2017 at de har vært i dialog med utbygger underveis i prosessen, og de har ingen kommentar til trasévalget.

Innspillet er ikke kommentert av Zephyr.

Norges Miljøvernforbund skriver i brev av 21.6.2017 at vindkraftverket i utgangspunktet ikke skulle vært gitt konsesjon. Det er feil, som NVE hevder, at vindkraftverket vil bidra til å oppfylle regjeringens forpliktelser knyttet til EUs fornybardirektiv. Rydding av skog i traseen vil føre til at minst 200 dekar skog forsvinner. Det søkes om portalmaster i tre, og det antas at disse vil være kreosotimpregnerte. Disse inneholder store mengder giftige tungmetaller, som kobber, krom og arsen. Dette er forhold som må tillegges stor vekt, og føre-var-prinsippet bør anvendes. Spennet over to fjorder vil bli en trussel for fiskemåke, som er fredet og rødlistet. I tillegg er det kjent at kraftledninger dreper et stort antall hønefugl.

Norges Miljøvernforbund mener at tiltaket vil ha så store negative konsekvenser for landskap, forurensing, reduksjon av karbonbinding i skog og påvirkning av fugleliv at prosjektet bør avsluttes.

Zephyr: Innspillet er delvis av en generell karakter, og til en viss grad ikke relevant for denne søknaden. Zephyr vil følge gjeldende retningslinjer ved impregnering av stolper. Ledningen vil utgjøre en kollisjonsrisiko for fugl, dette er en realitet knyttet til kraftledninger, og spesielt ledninger med lavere spenningsnivå. Når det gjelder fjordkryssingen blir det kun en kryssing over Austgulfjorden.

Sogn og Fjordane Turlag, Nordhordaland Turlag, Barnas Turlag Masfjorden, Ytre Sogn Turlag, Bergen og Hordaland Turlag er sterkt imot at det gis konsesjon til omsøkt kraftledning, og har i uttalelse av 15.6.2017 følgende kommentarer til søknaden:

Omsøkt ledning er planlagt i Fossedalen, som er det siste urørte området i regionen mellom Sognefjorden og Masfjorden.

I vedtaket til Dalbotnfjellet vindkraftverk ble synergieffekten av Dalsbotnfjellet og Brosviksåta vindkraftverk vektlagt, når Brosviksåta vindkraftverk ikke lenger er aktuelt forsvinner synergieffekten.

Det er gitt konsesjon til mange kraftprosjekter i regionen, og summen av inngrep må ses i sammenheng. Fornybarprosjekter har spist opp det som er av urørt natur i området. Lukt, lyd og ledninger gjør friluftsområdet lite attraktivt. Sogn og Fjordane Turlag, Ytre Sogn Turlag og Nordhordaland Turlag ber om at summen av inngrep i regionen, og tilgangen til friluftareal av god kvalitet for innbyggerne i Gulen, vurderes nøye.

Ledningen, med ledningsspennet over Austgulfjorden, via Kjelby og Myrdalen til Frøyset vil krysse et stort urørt turterreng som brukes av lokalbefolkningen. Ledningstraseen er planlagt i et område som er brukt i generasjoner til ferdsel via fra Masfjorden til Gulen. Postvegen gikk her. Ledning fra Stølsvatnet gjennom Fossdalen vil påvirke arter som er rødlistet, trolig hubro og vipe med flere.

Kraftledningen vil berøre det samme verna vassdraget som Kløyvtveitutbyggingen med Trandalsvatnet og Austgulvatnet.

Zephyr: Selv om synergieffekten med Broskviksåta vindkraftverk er borte er den traseen som nå omsøkes kortere og mindre konfliktfylt. Zephyr er imidlertid klar over at omsøkt trasé vil berøre mange lokalt viktige bruksområder og verdier, men vurderer at omsøkt trasévalg har akseptable konsekvenser når det først skal etableres en 132 kV kraftledning mellom vindkraftverket og Frøyset transformatorstasjon. Verdiene i traseen er representative for landsdelen, og tilsvarende verdier ville mer eller mindre blitt berørt med en ledningstrasé mellom vindkraftverket og Frøyset transformatorstasjon. Omsøkt trasé styrer i det vesentlige utenfor fast bosetning.

Sogn og Fjordane Turlag, Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, NJFF i Sogn og Fjordane skriver i uttalelse av 21.6.2017 at konsesjonsgitt alternativ med kryssing over «Svabergghavet» fortsatt er en bedre løsning, og minst kontroversielt av hensyn til naturmangfold. Omsøkt tiltak vil føre til en fragmentering av urørt, villmarkspreget natur. Det er ikke nødvendig, siden det finnes et mindre konfliktfylt alternativ som har fått konsesjon.

Sogn og Fjordane Turlag viser til uttalelse av 15.7.2015, og påpeker at et trasé i det urørte området fra Stølsvatnet til Frøyset er i konflikt med urørt og villmarkspreget naturområde.

NOF i Hordaland og NOF i Sogn og Fjordane har i uttalelse av 30.6.2015 vist til de faglig svake sidene ved rapportene om fugl. De kan ikke se at søker har rettet opp i dette. Det er lagt frem påstander i søknaden som det ikke er grunnlag for, som at vipe trolig ikke lenger hekker i området siden bestandsnedgangen i landet generelt er stor. Det er ikke gjort feltarbeid eller nye registreringer i aktuelle perioder som støtter denne påstanden.

Zephyr: Naturmangfoldet er utredet av en erfaren biolog i stort sett hele traseen med grunnlag i feltarbeid i hekkesesongen 2014. Det er innhentet opplysninger fra ressurspersoner og diverse andre kilder. Datagrunnlaget er basert på normert innsats i forhold til denne type utredninger. Vedrørende hekkende vipe ved Kjellby er opplysningene om at arten ikke lenger hekker basert på opplysninger fra en lokal amatørbiolog. Det foreligger ikke opplysninger som skulle tyde på det motsatte. I Sogn og Fjordane er vipe en relativt sjelden hekkefugl, og med denne utviklingen er det ikke noe som tyder på reetablering ved Kjellby.

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Hordaland og avd. Sogn og Fjordane viser til sin høringsuttalelse til traséalternativ 1 i søknad fra 2015. Der konkluderes det med at de ornitologiske undersøkelsene er mangelfulle. Dette gjelder fortsatt. På grunn av manglende kunnskap er det vanskelig å vurdere alternativene opp mot hverandre. Alternativ 3 kan se ut til å være mindre negativt enn trasé 1a for f.eks. orrfugl, men kommer trolig dårligere ut for rovfugl. Det bør gjøres en grundigere ornitologisk undersøkelse før konsesjonsvedtak. Dersom ikke det gjøres, bør søknaden avvises.

Zephyr: Stort sett hele traséområdet er undersøkt for fugl i hekketiden. I tillegg er det innhentet informasjon fra fylkesmannen i Hordaland og Sogn- og Fjordane, og fra lokale ressurspersoner. Datainnsamlingen oppfyller utredningskravene. Det kan være at det finnes hekkefugler i traséområdet som ikke er registrert, men kunnskapen om fugl er tilstrekkelig til å vurdere områdets betydning for fugl.

Risnes IL v/Elisabeth Sleire har uttalt seg til tilleggsøknaden i brev av 19.6.2017. Idrettslaget Risnes IL, med ca. 200 medlemmer i alle aldre, ser med stor uro på en ledningstrasé gjennom Myrdalen. Dette er et friluftsområde som har stor verdi for medlemmene, og det blir brukt til rekreasjon og aktiviteter hele året. Området er lett tilgjengelig for alle, med gode stier og veger. En kraftledning i dette området vil ødelegge helhetsinntrykket og gleden av å være i turområdet. Ledningen vil være synlig fra de fleste utlagte fjelltrimposter, blant annet Hesthovden, Bastelikletten, Sleirsfjellet, Gullbrekkefjellet, Kletten,

Snaufjellet, Austefjellet, Gunnarbufjellet. Risnes IL fremhever Myrdalen, Kjellbu, Halsane og Øksefjellet som unike områder med tanke på attraktivitet og opplevelse.

Zephyr: Områdene i og ved Myrdalen er viktige friluftslivs- og rekreasjonsområder for lokalbefolkningen, og en kraftledning gjennom et område som er moderat til lite preget av inngrep vil kunne påvirke opplevelsesverdien negativt for enkelte. Det vil en ledning kunne gjøre uansett hvor den legges, og det er ikke en særegen problemstilling i dette området. Ledningen vurderes å ha liten betydning for naturopplevelsen sett fra flere av høydedragene som er nevnt i høringsuttalelsen. Fra noen av høydedragene vil ikke ledningen være synlig da den ligger skjermet bak høydedrag. Ledningen vil kunne være synlig fra fjelltopper i tilknytning til Myrdalen. Men også fra disse, som Sleirsfjellet, Gullbrekkefjellet m.fl., vil ledningen ha en underordnet betydning for landskapsopplevelsen.

Fjelltrimgruppa i Risnes IL v/Marta Midtbø skriver i brev av 19.6.2017 at de ser med uro at det skal bygges en ny kraftledning gjennom Myrdalen. Fjelltrimgruppa har poster både på fjelltopper og i daler. Myrdalen er egnet for lange og korte turer, det har et rikt fugleliv, og det er sauer og hjort i området. Målet til fjelltrimgruppa er å få folk ut i urørt natur. Fjelltrimgruppa har poster på Storenova, Bastelikletten, Myrdalen, Sleirsfjellet, Bondesteinen, Øksefjellet, Gullbrekkefjellet og Hestehovden. Alle disse stedene vil bli rammet av kraftutbyggingen. Fjelltrimgruppa kan ikke anbefale folk å gå i et område med store inngrep, hvor master og ledninger er det som de vil se. Et slikt inngrep er en katastrofe for naturen.

Zephyr: En kraftledning gjennom Myrdalen vil berøre områder som blir benyttet til friluftsliv og rekreasjon. Traseen vurderes samlet sett som den mest skånsomme dersom flere miljøforhold tas i betraktning. Alternativene over høydedragene vest for Myrdalen vil i større grad berøre landskap og friluftsliv. Gjennom Myrdalen vil ledningen i stor grad skjermes for innsyn fra mange utsiktspunkt i høydedraget.

Litle-Sleire hjortevald v/Rolf Sleire skriver i brev av 20. juni 2017 at de ser med stor bekymring på tiltakets påvirkning for hjortevilt og rekreasjon. Hjortevaldet grenser mot Store Sleire, Kjelby, Dale, Virkesdal, Tangedal, Nordvang og Frøyset. Inngrepet vil ha stor innvirkning på beiteområder, brunst, paring og kalving for hjortestammen. Det er stor risiko for at hjortedyrene vil endre adferd og slutte å bruke trekkveier og områder de tidligere har brukt. I de urørte områdene fra Kjelby, sørover mot Myrdalen og videre mot Sleire og Tangdal har hjortestammen utviklet seg i mange år, og hjortevaldet er redd for hvordan anleggsarbeid, inngrepet og videre vedlikeholdsarbeid vil forstyrre og kanskje ødelegge den fremtidige utviklingen av hjortestammen. Tiltaket vil også påvirke naturopplevelsen for de som bruker området til turer.

Zephyr: De er klare over at det er bra hjortebestand i det aktuelle området, og det er en reell problemstilling at dyrene kan bli forstyrret under anleggsarbeidet. Erfaringsmessig vil dyrene tilpasse seg et slikt tiltak, og hjort lever med større ledninger mange steder i landet. Ledningen vil i seg selv derfor ikke være et problem for hjorten. Zephyr har forståelse for at ledningen kan redusere opplevelseskvaliteten, men trolig vil dette være av forbigående karakter for enkelte, da ledningen vil kunne oppfattes som en mer naturlig del av omgivelsene etter hvert.

Advokatfirmaet Harris representerer flere grunneiere langs traseen. Grunneierne er listet opp under Advokatfirmaet Harris sin uttalelse av 18.4.2016, se vedlegg C. Uttalelsen av 18.4.2016, som er gitt på vegne av de samme grunneierne, opprettholdes. Grunneierne ønsker ikke ny kraftledning i dette området.

I tillegg reageres det på at deres merknader fra april 2016 ikke er nevnt i den nye søknaden, og deres merknader har ikke blitt tatt hensyn til i valg av trasé. Området ved Austgulfjorden og oppover mot fjellområdene er attraktive rekreasjonsområder. Det er et stort turområde med mange stier til fjellene og stølene. I konsekvensutredningen til ny søknad står det at det kun er registrert én sti mot Oppdalsøyra. Det

er betydelig flere turløyper, og Dalsøyra idrettslag har Fjelltrimpost. I tillegg går det stier opp til, og rundt områdene Varden og Sætrefjellet, og områdene Bufjellet, Kjelbu og Krossvoll. Dette må inkluderes i konsekvensutredningen. Konsekvensutredningen er mangelfull slik den fremstår i dag.

Zephyr: Årsaken til at konsesjonsgitt trasé fra Brosviksåta vindkraftverk er lite ønskelig etter at SAE Vind trakk sitt prosjekt er at et mer direkte trasé til Frøyset transformatorstasjon er å foretrekke. Kortere trasé vil gi mindre konflikter samlet sett, og økonomiske besparelser. Konsesjonsgitt trasé er ca. 10 millioner kroner dyrere enn omsøkt alternativ 1a. Alle høringsuttalelser, derav innspillet fra Harris i april 2016 er vurdert i arbeidet med å fremme konsesjonssøknaden til alternativ 1a. Alle stiene til fjellet er ikke belyst i konsekvensutredningen, kun de som har en viss bruksfrekvens og som berøres av tiltaket. Det er inkludert to store friluftsområder med lokal bruk som dekker de fleste aktuelle stiene. Ideelt skulle alle stier som er i bruk vært inkludert i utredningen, men dette ville ikke endret bildet av at området har lokal bruk.

Tove Kristin og Vidar Sleire Tistel skriver i brev av 21.6.2017 at de ser med uro på ledningstraseen igjennom Myrdalen. Traseen er verken forenlig med landskap, dyreliv, kultur eller friluftsjakter på strekningen Kjellby–Myrdalen. Det er viktig å unngå en kraftledning i de produktive arealene i Myrdalen, med flora, fauna og ikke minst kulturhistorisk verdi. I tillegg bør en unngå en ledning langs Bastelielva. Omsøkt ledning går igjennom et område som ikke er utbygd i kommunen.

Samla belastningen må vektlegges. Det vil gå en kraftledning vest- og sør for Sleire, da den planlagte 420 kV kraftledning Modalen–Mongstad vil gå i samme område. Tunge tekniske inngrep gir sterk negativ virkning for de som ønsker å oppleve natur og landskap.

Som grunneier, næringsdrivende med «Inn På Tunet», familie, turgåer og jakt - og friluftsmenneske ønsker Sleire Tistel å synliggjøre betydningen av området. Det er lagt med flere bilder som viser området ledningen er planlagt. Sleire Tistel skriver at det i søknaden ikke har kommet frem særs fine områder, støls-, utmark- og kulturminner. Det ville vært naturlig at grunneier fikk delta på en befarings- og utbygging med NVE. En flere hundre år steintrapp, som er brukt som transportveg, vil ligge ovenfor ledningstraseen og kan bli berørt av anleggsarbeid eller mastepunkt. Det må undersøkes om det kan være fornminner i området.

I 1665 kom postvegen fra Bergen. Denne postvegen gikk igjennom Myrdalen, forbi Kjellby til Opdal og videre til Austgulen. Det kan være mange fornminner langs veifaret der postvegen gikk. Det nevnes flere stedsnavn i området som kan tyde på dette.

Myrdalen brukes til hjortejakt, og ledningstraseen vil gå i liene som brukes til jakt. Lia har mange hjortestier, og høy bestandstetthet. Området har stor verdi. Området fra fylkesgrensen/kommunegrensen over Andershaugane–Dalen–Lahaugane–Vallekråna–Godfeta–Stavilhågen og vest for Hesthovden trekkes frem. Tiltaket vil ha store negative konsekvenser. Det vil føre til uro i bestanden og ha stor innvirkning på beiteområdet, brunst, paring og kalving for hjortestammen.

Sleire Tistel har setra Kjellsbu på Dalen hvor det tidligere var seterdrift. Setra brukes av familien hele året. Verken stølsmiljøET eller setra er beskrevet i søknadene fra Zephyr. Man går rundturer i Myrdalen, og bruker skogsvegene opp og ned. Skogsvegene har stor verdi, og gjør naturen tilgjengelig for flere med nedsatt funksjonsnivå, og brukes i forbindelse med «Inn på Tunet» som er tilbudet på Litle Sleire 9.2.

Fuglelivet må ses i sammenheng med myrområdet og dalfører. En kraftledning vil øke kollisjonsfaren for truede arter i området. Retningsbestemte formasjoner i landskapet, som daler, elver, er naturlig for trekkfugl å følge. Fugler bruker Myrdalen som trekkdal. Kollisjonsfaren vil øke for blant annet kongeørn, havørn, storfugl, orrfugl, stor- og smålom og sangsvaner. I skogsterrenget i Myrdalen vil en kraftledning medføre kollisjonsrisiko for fuglegrupper som hønsehauk, rovfugl og ugler. Ugler har blitt observert i

området. I tillegg er det mindre ryper og skogsfugl i området, og Sleire Tistel er bekymret for at disse kan forsvinne helt dersom man bygger en kraftledning i området.

Ledningen er planlagt i et område som har verdifull skog for grunneierne. Det er blant annet flere hundre år gammel eikeskog. Området har skog med høy og middels bonitet.

Det vises til kulturminneloven om kulturminner som har til formål og verne kulturminner og kulturmiljøer, både som en del av vår kulturarv og som ledd i et helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Det vises òg til naturmangfoldlovens bestemmelser om forvaltningsmål og naturtyper, forvaltningsmål for arter, krav om kunnskapsgrunnlaget for beslutninger som angår naturmangfoldet, føre-var- prinsippet og prinsippet om økosystemtilnærminger og samlet belastning.

Sleire Tistel er sterkt imot omsøkt nettilknytningen, og håper at det ikke gis konsesjon til en kraftledning gjennom et helt unikt område.

Zephyr: Den gamle postvegen er ikke nevnt i utredningene, men det er nevnt en gammel ferdselsveg gjennom Myrdalen. Uttalelsen gir mye viktig informasjon om lokale forhold, men det kommer ikke frem noe nytt som har betydning for konsekvensvurderingen av tiltaket.

Inge Håkon Sleire er grunneier og skriver i e-post av 20.6.2017 at det er et stort felt med gammel eikeskog som ikke er nevnt i rapporten om artsmangfold. Det er ca. 150–200 trær, og det er det største feltet av denne type skog i Masfjorden, og kanskje i hele Nordhordland. Sleire har lagt ved et kart som viser feltet med gammel eiketrær.

Zephyr: En liten og perifer del av det nordligste eikeområdet vil så vidt bli berørt av trasé 1a. Det andre området vil ikke bli berørt. Det ble under befaringen av traseen like nord for det nordligste området ikke registrert noen storvokst eikeskog.

Thor-Ole Vågane skriver i uttalelse av 11.6.2017 at det ved seteren Lille Sleire, som i Ecofakt-rapporten er vurdert å ha liten verdi, er registrert seterdrift i 1825, og trolig stølsdrift siden 1700-tallet. Vågane legger ved seterlistene fra 1934 som bekrefter dette. Dette må tas hensyn til ved vurdering av landskapets kulturverdi. I tillegg er det et av de få uberørte områdene i området. Området brukes til friluftsliv, jakt og beiteområder. Kraftledningen vil virke skjemmende og forstyrre dyreliv og områdets kulturverdi.

Zephyr: Seteren er vurdert å ha liten verdi, da den vurderes som et lokalt viktig kulturminne representativt for en epoke og del av kulturhistorien lokalt. Området vurderes ikke som uberørt, da det er veger inn til området i dag.

Anne G. Waage har uttalt seg til saken i brev av 20.6.2017 og 21.06.2017, og viser samtidig til tidligere uttalelser av 17.4.2015 og 26.6.2016.

Uttalelse av 20.6.2017: Vedlagt uttalelsen er informasjon om stedsnavnet Kolhaugen og gravhauger, fornminner som er registrert på gårdene rundt Austgulfjorden med kart, kart over støler, ferdselsveger og fornminner langs trasé, og bilder.

Waages tidligere opplysninger om fornminner og kulturminner er ikke inkludert i ny søknad. Den gamle postvegen fra 1650 er et kulturminne som må undersøkes nærmere. Postvegen på strekningen Risnes–Frøyset–Sleire–Myrdalen–Kjellby–Opdal–Austgulen–Takledalen–Takle–over Sognsfjorden–Bø i Hyllestad. Det er stor sannsynlighet for å finne gamle samlingssteder, gravminner og fornminner langs postvegen. Deler av vegen er nevnt i et gammelt forlik, og vegen er trolig fra før reformasjonen, og dermed et automatisk fredet kulturminne. Det bør undersøkes om det har blitt holdt Gulating et sted langs det gamle vegfare.

Transdalen er den stølen i Gulen man har de eldste opplysningene fra med skriftlig kilder. Første gang stølen er nevnt er i 1654. På Austgulstølen er det trolig skålgroper i en stein, det er også mange skålgroper i fjellet. Waage nevner flere stedsnavn i området der den gamle ferdssvegen gikk, der det trolig kan finnes forninner.

Krossvoll ligger mellom Øvre og Nedre Opedal og Kjellby, Tufjellet ligger i nærheten av der traseen er planlagt. Øst for Krossvoll ligger Einehaugen, en haug med gammel steingard/mur. Det gikk en gammel veg/postveg forbi Krossvoll. Det er funnet 4 gravhauger på Krossvoll, en av de med bautastein. På fjellet ovenfor Opedal er det skålgroper, og Alvavollen på Opedal (i nærheten av Krossvoll) er trolig en kultplass.

Lynghaugen ligger sør for Halsanen, der traseen er planlagt. Her kan det være forninner.

Alterert og Krossen er to steder i Myrdalen hvor det kan være spor etter en gammel pilgrimsveg eller kirkeveg. Det er gjort gravfunn i Løhågen på Sleire og på Stikkeneste i Masfjorden. Det er også sagn om gravhaug, holmgang m.m. i Myrdalen. I Masfjorden er det mange kulnavn. Mange stedsnavn langs postvegen indikerer at det finnes forninner av stor verdi, og området bør undersøkes av arkeologer. Også steder i området det er knyttet sagntradisjoner til kan ha freda forninner.

Waage opplyser i uttalelse av 26.6.2015 om fugler som finnes i området. I tillegg nevner Waage at gjøken er i området ved Krossvollen og oppover Alvedalen. Ørn er også ofte sett i området. Spennet over Austgulfjorden vil være en stor fare for disse fuglene.

Waage mener at nærmiljøet er lite omtalt i søknaden. Fastboende og hyttefolk bruker området til rekreasjon. Fastboende er ikke nevnt. De som driver jordbruk har næringen sin her. Hvis deres mulighet for fremtidig satsing hindres, vil det gå utover andre som bruker området. Det er oppgitt for lavt tall for hytter i området som blir berørt av kraftledningen. Stølene på Fossehaugen i Alvedalen vil få ledningen i synsretningen, og det vil også de som bor på gården Krossvoll. Kryssing av Austgulfjorden vil være svært negativ for landskapet, og flere enn de nevnte hyttene og fastboende vil kunne se ledningen. Området og verdiene i området er mer verdifulle enn det som kommer frem i søknaden, og det er snart ingen områder igjen uten tekniske inngrep. Den omsøkte ledningstraseen bør ikke får konsesjon.

I uttalelse av 21.6.2017 informerer Waage om turområdet. Vedlagt er bilder, kart og utdrag av bok som viser og beskriver turer i Gulen. Sætreffjellet er toppen ovenfor Varden, hvor traseen er planlagt. Dette er et av de fineste utsiktspunktene. Sætreffjellet er godt besøkt.

Zephyr: I søknad av 2017 ble det lagt inn setre basert på opplysninger i tidligere høringsuttalelser. Utredningen av kulturminner er basert på nettstedene Riksantikvarens databaser askeladden.no og kulturminnesok.no. Her finnes opplysninger om kulturminner som er undersøkt og kvalitetssikret av arkeologer. Utreder har valgt å forholde seg til offentlige databaser som primærkilder. Opplysningene i Waages uttalelser kan være supplement til kildene, men endrer ikke faktum at kulturminnene i influensområdet stort sett har lokal verdi. Konsekvensutredningen for friluftsliv og kulturminner gir ikke en fullstendig oversikt over alle lokale kulturminner og lokale turmål, men belyser de viktigste lokalitetene som skal gi et representativ bilde over områdets bruk og verdier. Zephyr mener at friluftslivsområdene stort sett er viktig lokalt (-regionalt), og kulturminnene har lokal verdi. Det har ikke kommet opplysninger som endrer dette.